NAAR EEN GENOOTSCHAP- NIEUWE STIJL?

"Als het getij keert, verzet men de bakens"

Het Koninklijk Nederlands Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap, dat in 1962 op zo magistrale wijze zijn vijftigste verjaardag vierde, ondervindt als kind van de oude tijd de weerslag van de rondom zo snel optredende veranderingen.

Reeds leidde het steeds toenemende exploitatietekort op het oorspronkelijk maandelijks verschijnende tijdschrift tot versobering en een technisch en economisch meer verantwoorde opzet. Velen menen, dat door deze veranderingen tevens vrij veel verbeterd is. Een ontwikkeling van geheel andere aard, de sluiting der steenkolenmijnen in Zuid-Limburg, bedreigt het enthousiaste bolwerk van de Mijnbouwkundige Sectie aldaar. Zou dit op zichzelf reeds tot een verandering van opzet moeten leiden, ook uit de Geologische Sectie zijn wensen naar voren gekomen, de bestaande organisatie te wijzigen.

Deze en andere vraagstukken hielden de diverse Genootschapsbesturen reeds lang bezig. De vele gevoerde besprekingen hebben er thans toe geleid een Reorganisatie Commissie te benoemen, bestaande uit 3 mijningenieurs en 3 geologen. Hun taak is het Genootschap "dóór te lichten" en een nieuw organogram voor te stellen, dat het Bestuur op de Jaarvergadering van 1969 aan de orde kan stellen. Aan de hand van de uitkomsten van de daar te houden besprekingen zullen dan de noodzakelijke wijzigingen in Statuten en Huishoudelijk Reglement worden opgesteld en voorgelegd aan een daartoe bijeen te roepen Buitengewone Algemene Vergadering. Na verkregen machtiging zal op de nieuwe Statuten Koninklijke goedkeuring worden aangevraagd. Deze moet verkregen zijn vóór 9 maart 1970, daar de vereniging volgens art. 1 der Statuten op 8 maart van dat jaar eindigt. Gezien de vele en vaak tijdrovende wegen, die nog bewandeld moeten worden, is het kort dag. Ter bespoediging van de gedachtenwisseling met de leden worden thans reeds enige der bevindingen en meningen, die uit het onderzoek voortvloeien, medegedeeld. Reakties hierop uit binnen- en buitenland van mijningenieurs en geologen, zowel goed- als afkeuringen, zijn van groot belang voor de toekomst van ons Genootschap; zij worden gaarne zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 20 januari 1969, ingewacht door de secretaris van de Commissie (Dr. J. Weeda, Kapelweg 1, Scheveningen).

HET HEDEN

De regelingen

Doelstelling van het Genootschap volgens de Statuten (art. 2) is: bevorderen der geologische en mijnbouwkundige wetenschappen, opwekken in ruime kring van belangstelling voor dezen en behartiging der vak- en standbelangen van en de collegiale band tussen de Nederlandse vakgenoten. Dit moet worden bereikt door: het houden van vergaderingen over vakonderwerpen, het uitgeven of bevorderen van publikaties en "andere middelen" (art. 3).

Als organisatievorm staat voorgeschreven (art. 4): een Genootschap met direkt gekozen Genootschapsbestuur en een Geologische- en een Mijnbouwkundige Sectie, elke weer met een gekozen bestuur. Deze secties kunnen elk kringen helpen vormen, waartoe ook niet-Genootschapsleden kunnen toetreden. Voorts is het Genootschapsbestuur, ingevolge art. 15, gemachtigd zich te laten bijstaan door commissies en vertegenwoordigers. Van deze neemt alleen de Redactie-Commissie als verplichte instelling een plaats in de statuten in.

Hoewel zulks niet is voorgeschreven, vertegenwoordigen de thans werkzame kringen vakspecialisaties. In het volgende zal dit historisch gegroeide woordgebruik worden aangehouden. Een organisatorische eenheid op gewestelijke grondslag zal een afdeling worden genoemd.

De leden worden onderscheiden in: gewone-, buitengewone-, en ereleden, voorts stichters en begunstigers. Voor de gewone leden is wel een ballotage voorgeschreven, echter zonder dat hiervoor maatstaven zijn vastgelegd. Buitengewone leden moeten student zijn aan een inrichting van hoger onderwijs.

De werkzaamneden

Het Genootschap werkt grotendeels alsof het uit twee afdelingen bestaat: één in West-Nederland, geleid door de Geologische Sectie, en de andere in Zuid-Limburg, welke in belangrijke mate kan worden vereenzelvigd met de Mijnbouwkundige Sectie. Daar zowel het Genootschapsbestuur als de Geologische Sectie zich op geologisch gebied bewegen en beide in feite in het Westen zetelen, lijdt de afbakening van beider werkterreinen aan enige vaagheid. Tot nu toe worden de jaarlijkse Staringlezingen en een deel der andere geologische lezingen door het Genootschapsbestuur verzorgd; de overige geologische lezingen, en de geologische excursies en symposia door het bestuur van de Geologische Sectie.

De Geofysische Kring is opgezet als een studiegroep, waarin geofysici, geologen en stratigrafen elkaar ontmoeten. Thans verzorgt hij lezingen, welke veelal zijn afgestemd op specialisten met een gedegen ondergrond van natuurkundige kennis.

In het algemeen doen lezingen en symposia verschillende vakgebieden tot hun recht komen, in een streven "elck wat wils" te geven. Diegenen echter, die buiten beide centra verblijven zijn als lid uitsluitend aangewezen op "Geologie en Mijnbouw", waarop de secties geen onmiddellijke invloed uitoefenen en dat ook na de laatste hervormingen nog een duidelijk geologische signatuur heeft. Hierbij zij opgemerkt, dat reeds vele pogingen zijn gedaan meer mijnbouwkundige artikelen aan te trekken, doch tot dusverre veelal vergeefs.

Wèl bevat het tijdschrift thans meer personalia en nieuws dan voorheen.

Aan de behartiging van vak- en standbelangen is in het verleden over het algemeen weinig aandacht besteed, blijkbaar omdat daar weinig behoefte aan werd gevoeld. Tevens zij opgemerkt, dat het sociale contact tussen beoefenaars der aardwetenschappen, bijvoorbeeld door lokaal georganiseerde lezingen, maatschappelijke voorlichting aan jonge academici en contacten met geologen en mijnbouwers overzee, voor een groot deel is geconcentreerd in de verschillende opleidingsinstituten. De Commissie wil uitgaan van de veronderstelling, dat deze materie thans in vele opzichten om een meer landelijke benadering vraagt.

DE TOEKOMST

De leden-markt

Er zijn ca. 650 in Nederland afgestudeerde en nog in leven zijnde mijningenieurs en, naar ruwe schatting, een 800 geologen. Van dezen zijn ca. 200 mijningenieurs en 350-400 geologen lid van het Genootschap. Tezamen met 100 niet academici (40 in Zuid-Limburg) en 120 academici-niet vakgenoten en elders afgestudeerde vakgenoten, 210 studenten en enige anderen, bedraagt het aantal leden ca. 1150. Van de vak-academici werkt een 40-50% in het buitenland, van wie naar schatting slechts 20% lid is van het K.N.G.M.G. Daar er bovendien, vooral in Noordoost-Nederland, ook belangstelling voor onze aktiviteiten wordt verwacht van niet-vakgenoten, meent de Commissie, dat er plaats is voor een krachtige wervingsaktie in binnen- en buitenland.

Doelstelling van het Genootschap

Uitgaande van een samengaan van mijnbouwers en geologen lijkt de statutaire omschrijving nog steeds juist te zijn.

Gewenste werkzaamheden

Het Genootschap herbergt thans vogels van diverse pluimage en de Commissie meent dat de huidige verscheidenheid kan en zelfs moet worden gehandhaafd. Redenen zijn o.a.:

a. een te klein Genootschap is niet levensvatbaar. Het kan b.v. geen tijdschrift van enig formaat uitgeven en geen vakbelangen met enige kracht voorstaan.

b. het bijeenbrengen van beoefenaars van verschillende vakrichtingen kan een stimulans betekenen voor belangrijke wetenschappelijke ontwikkelingen. Het wil er bij de Commissie niet in, dat de Nederlandse specialisten zó specialistisch zouden zijn, dat zij geen behoefte zouden gevoelen kennis te nemen over verworvenheden op aangrenzende terreinen, ja, zelfs over vrij ver verwijderde. Voorwaarde hierbij is, dat het gebodene op algemeen begrijpelijke wijze wordt opgedist en van voldoende hoog gehalte is.

Het aanvaarden van deze verscheidenheid houdt in, dat het Genootschap een aantrekkelijk pakket moet bieden aan mijnbouwers, zowel als aan geologen, aan hen die in de industrie werkzaam zijn, evenzeer als aan hen, die aan het wetenschappelijk onderwijs verbonden zijn of elders speurwerk verrichten. De Commissie meent dat een algemeen vakkarakter van lezingen en tijdschrift zeer wel tezamen kan gaan met werkzaamheden van tot kringen aanéén gesloten specialisten. Zij meent zelfs, dat de kringen door publikatie van samenvattingen, lezingen, diskussies of symposia, of door het opzetten van "panel discussions", eventueel over een onderwerp, waarbij verscheidene kringen betrokken zijn, een zeer belangrijke bijdrage aan het Genootschap kunnen leveren, ook aan niet-kringleden. Maar ook is zij ervan overtuigd, dat een krachtig Genootschap aan de kringen veel steun kan bieden.

Ten aanzien van de vak- en standbelangen moet het Genootschap voortgaan de leden te vertegenwoordigen in vakinstellingen of bij hun manifestaties, nationaal, zowel als internationaal. Maar meer dan voorheen zou het Genootschap zich kunnen richten tot Regering en Volksvertegenwoordiging, om bij de bepaling van het wetenschapsbeleid en bij de herstructurering van het wetenschappelijk onderwijs van advies te dienen. Ook kan het Genootschap stimulerend en bemiddelend werken bij het inschakelen van de ruimschoots aanwezige vakkrachten en -organisaties ter hulpverlening aan ontwikkelingsgebieden. In dit opzicht is Nederland in ernstige mate achter gebleven bij omringende landen.

Het bovenstaande vereist een dynamisch beleid, dat leden en niet-leden trekt. Dit vereist echter op zijn beurt, dat nauwe contacten moeten worden onderhouden. Een wijd veld van werkzaamheid opent zich hier, vooral ten aanzien van hen die buiten het Westen des lands wonen. Binnen Nederland en misschien in Suriname kan hieraan desgewenst tegemoet worden gekomen door het oprichten van afdelingen, die ook belangstellenden, niet-vakgenoten kunnen aantrekken. Maar niet vergeten mag worden: het opvangen van verlofgangers in collegiale zin en het hebben van aandacht voor vragen van hen, die "in den vreemde" werken. Vooral deze laatste categorie mist node de vraagbaak, door welke zij in verbinding kan komen met bepaalde wetenschapsbeoefenaars, dan wel, indien in afgelegen streken werkend, kennis kan nemen van wat er in de wereld te koop is en welke mogelijkheden deze voor hen herbergt.

Verder vindt de Commissie het gewenst meer inhoud te geven aan het buitengewoon lidmaatschap van het Genootschap. Dit zou misschien bereikt kunnen worden door het intensiveren van contacten tussen leden en buitengewone leden en door het regelmatig publiceren van algemene overzichten over plaatsingsmogelijkheden voor jonge academici.

Een belangrijke taak blijft voor ons tijdschrift "Geologie en Mijnbouw" weggelegd. Het zal de aard van het Genootschap moeten weerspiegelen. Het moet dus veel algemeen vaknieuws en personalia bevatten en goede overzichtsartikelen over specialismen. Ultra specialistische onderwerpen, die niet

op Nederland betrekking hebben, horen grotendeels in andere tijdschriften thuis, in welke zij een dankbaarder lezerskring vinden. "Geologie en Mijnbouw" zou echter zeer aan aantrekkelijkheid winnen indien het z.g. "vóór-publikaties", verslagen van onder handen zijnde onderzoekingen, zou bevatten. Het volledige eindverslag verschijnt dan in een meer specialistisch tijdschrift. Voor samenvattingen van gehouden symposia en lezingen stelt het zijn bladzijden met graagte open. Ook heeft het de taak goede, jonge werkers mogelijkheden te verschaffen tot publiceren.

Naast deze overzichten dient het tijdschrift vooral hen, die buiten Nederland werken, op de hoogte te houden van ontwikkelingen op vakgebied hier te lande en hun b.v. inzicht te geven in onderhanden zijnde studies.

Gewenste organisatie

Bij de huidige organisatievorm vertegenwoordigen de secties de beide hoofdrichtingen in het Genootschap. Doordat echter in Zuid-Limburg de mijningenieurs en in het Westen de geologen numeriek overheersen, zijn de secties grotendeels regionaal georiënteerd. Indien door vermindering van de aktiviteiten in Zuid-Limburg het zwaartepunt van de Mijnbouwkundige Sectie zou worden verplaatst naar het Westen des lands, zou deze, ingeklemd tussen A.I.M.E., K.I.V.I. en Geologische Sectie, op een te smalle basis moeten werken.

Spreekt deze overweging reeds tegen handhaving der secties, dit geldt des te meer indien naast de secties afdelingen op regionale of lokale grondslag opgericht zouden worden. De Commissie acht dit teveel van het goede. Gezien de reeds aangestipte wenselijkheid regionale afdelingen in te stellen, beveelt zij afschaffing der secties aan. Hierbij moet er naar gestreefd worden de genoemde, onder de leden aanwezige hoofdgroeperingen, nl. mijnbouwers en geologen, redelijk te laten vertegenwoordigen in de samenstelling van besturen, raden en commissies.

Afdelingen moeten kunnen worden opgericht overal waar de betrokken leden zulks nuttig achten ter bevordering van de aktiviteiten. Te denken valt voorlopig aan Suriname, Noordoost-Nederland en Limburg. In deze gevallen zal het Genootschapsbestuur een deel van zijn taken moeten delegeren aan de besturen van eventueel opgerichte afdelingen. Voorshands ziet de Commissie onze West-Nederlandse belangen liefst rechtstreeks behartigd door het Genootschapsbestuur.

Kringen zullen naast de afdelingen moeten worden gevormd volgens de thans geldende normen. Zij ontstaan waar specialisten behoefte hebben aan onderling contact naast de algemene aktiviteiten van het Genootschap.

Ter voorkoming van overbelasting bij het vervullen van haar taken, kan het Genootschapsbestuur zich laten bijstaan door commissies. Wegens de grote behoefte aan op hoog peil staande wetenschappelijke voorlichting wordt voorgesteld een Wetenschappelijke Adviesraad in te stellen, waarvan de leden elk een belangrijke vakrichting, ook indien daarvoor geen kring is opgericht, vertegenwoordigen en bewaken. Hij geeft advies over aan te trekken sprekers en grote publikaties, b.v. Verhandelingen, en kan bij het oprichten van kringen helpend optreden.

De leiding en organisatie van het tijdschrift is nog nader onder studie.

Voorts wordt ernstig in overweging gegeven een Contact Commissie in te stellen. Deze zou contacten moeten onderhouden met centra voor wetenschappelijk onderwijs, met de industrie en andere instellingen, alsook met de buitengewone en de buitenslands werkzame leden. Daartoe kan zij zich laten bijstaan door contactpersonen ter plaatse. Aan deze commissie is ook de nieuwsgaring, inclusief personalia ten behoeve van "Geologie en Mijnbouw" toe te vertrouwen. Ook zou zij, ter uitvoering van de sociale taak van het Genootschap, kunnen adviseren inzake het houden van bijeenkomsten met slechts gedeeltelijk wetenschappelijk karakter, waarop in Nederland wonende leden, verlofgangers en buitengewone leden elkaar zouden kunnen ontmoeten. Dezelfde commissie zou ook kunnen worden ingeschakeld bij de behartiging van vak- en standbelangen.

Nagegaan zal worden in hoeverre de genoemde commissies in Statuten of Huishoudelijk Reglement verankerd dienen te worden.

Ten aanzien van het lidmaatschap wordt ernstig overwogen naast de huidige vormen, ook een lidmaatschap voor belangstellenden in te stellen, die volgens hun kwalificaties niet in aanmerking komen voor één der categorieën. Uitdrukkelijk moet het gewone lidmaatschap open blijven voor nader te omschrijven groepen van niet-academici.

Tenslotte is de Reorganisatie Commissie, samen met de huidige Raad van Bestuur, van oordeel dat, ter wille van een goede communicatie tussen de verschillende besturen en commissies binnen het Genootschap, ook in de toekomstige organisatie een dergelijke Raad van Bestuur in enigerlei vorm gehandhaafd dient te worden. Over de samenstelling ervan, over de frequentie van vergaderingen en over de wenselijkheid om eventueel een werkgroep uit deze raad te vormen voor intensief contact beraadt de Commissie zich nog. Ook de wijze van benoeming of verkiezing van de leden moet nog verder worden overdacht.

De Reorganisatie Commissie:
Ir. S. Dijkstra (voorzitter)
Dr. J. Weeda (secretaris)
Ir. A. Hols
Dr. A.C. Tobi
Dr. W.A. Visser
Ir. J.M. Weehuizen